STRUČNÉ DEJINY SLOVENSKA
PRE MLADÝCH ČITATEĽOV

ARCHEOLÓGIA

BIBIANA HROMADOVÁ

ILUSTRÁCIE
FRANTIŠEK HŘÍBAL

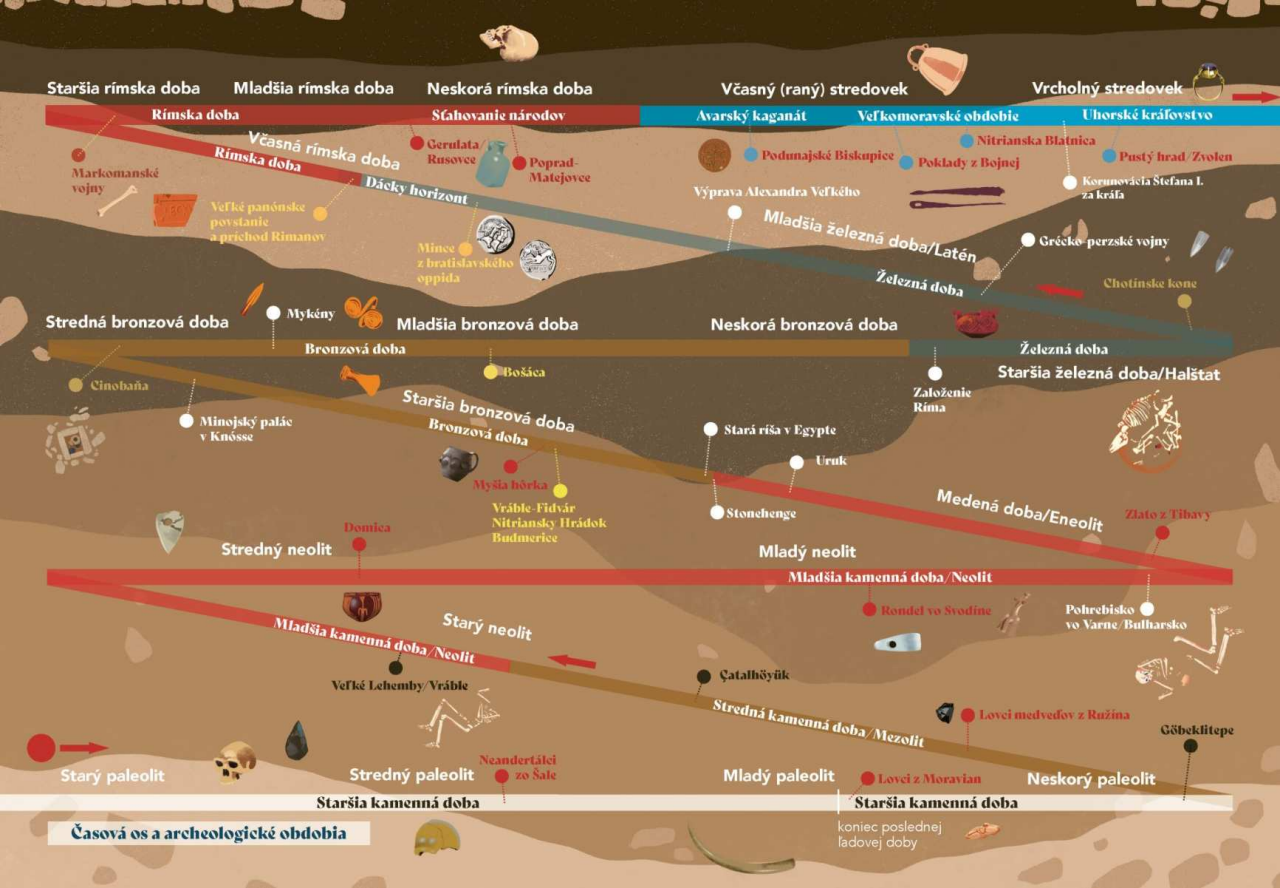

Časová os a archeologické obdobia

STRUČNÉ DEJINY SLOVENSKA
PRE MLADÝCH ČITATEĽOV

ARCHEOLÓGIA

STRUČNÉ DEJINY SLOVENSKA
PRE MLADÝCH ČITATEĽOV

ARCHEOLÓGIA

TEXT
BIBIANA HROMADOVÁ

ILUSTRÁCIE
FRANTIŠEK HŘÍBAL

DOSLOV
MATÚŠ SLÁDOK

slovart

Text © Bibiana Hromadová 2026
Afterword © Matúš Sládok 2026
Illustrations & Design © František Hříbal 2026
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s. r. o.,
Bratislava 2026

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto
knihy nesmie byť reprodukovaná ani šírená
v akejkoľvek forme alebo akýmikoľvek
prostriedkami, či už elektronickými,
alebo mechanickými, vo forme fotokópií
či nahrávok, respektíve prostredníctvom
súčasného alebo budúceho informačného
systému a podobne bez predchádzajúceho
písomného súhlasu vydavateľa.

Obsah

Predhovor 7
O archeológii 9
Ako pracujú archeológovia 19

Najzaujímavejšie archeologické nálezy na Slovensku

1. Neandertálci zo Šale 31
2. Lovci z Moravian nad Váhom 43
3. Lovci medveďov v Medvedej jaskyni pri Ružíne 55
4. Stavitelia dlhých domov a úkryt v Domici 67
5. Tajomný rondel zo Svodína 79
6. Zlato z Tibavy 91
7. Myšia hôrka a jej bohatstvá 103
8. Skrinkové hroby v Cinobani 117
9. Poklad z Bošáce 131
10. Chotínske kone 143
11. Mince z bratislavského oppida 157
12. Rímsky tábor v Rusovciach 173
13. Germáni pri Poprade 189
14. Avari v Bratislave 205
15. Poklady z Bojnej 221
16. Vzácny kostol v Nitrianskej Blatnici 237
17. Kráľovský hrad pri Zvolene 253

Veľmi stručné dejiny slovenskej archeológie 269
Záver... alebo začiatok? 277
Doslov od pamiatkara 283
Odporúčaná literatúra 292

Predhovor

Keď som bola malá, oco znášal domov všelijaké sivé črepy, kusy obhorených kostí, kameňov, zeminy. Raz dokonca viezol niekam veľmi starý a veľmi zhrdzavený železný meč. Tá kopa hrdze vôbec nevyzerala ako meč, ale verila som mu, keďže mi to povedal. Všetky tie veci si kreslil, fotil a písal o nich dôležité články či knihy. Chodieval kopať hlbočizné jamy, kde nachádzali kostry, a z vreciek alebo peračníkov sa mu často vysýpala hlina. Mama veru radosť z hliny na koberci nemala. Raz mu vyprala nohavice, vo vreckách ktorých zostali akési zabudnuté staré zuby... a bolo zle-nedobre.

Pamätám si, že ma fascinovala ocova kancelária plná neporiadku. Keby tak vyzerala moja izba, asi by na mňa nakričali. Na stole mal hory nástrojov z kameňa a okolo ďalšie hory z kníh a papierov, na balvane z neolitu stál ako na stolíku čajník.

Mama mi vysvetlila, že oco je archeológ a to je jeho práca. Oco mi zas vysvetlil, že skúma minulosť a ako ľudia žili kedysi. Poznal o tom veľa príbehov, a preto sme sa o dávnych dobách rozprávali často.

Až oveľa neskôr som pochopila, že archeológia nie je práca, kde sa iba kopú jamy a vymýšľajú k nim tajomné príbehy či sa uteká pred domorodcami s ulúpenými artefaktmi, ale je to úplne vážna veda. Napokon archeologička vyrástla aj zo mňa.

O čom táto veda je a čo všetko sa skrýva v pracovnej náplni archeológov, ti priblíži práve táto kniha. Dúfam, že v nej nájdeš veľa inšpirácie, zaujímavostí či tipov, ako raz minulosť môžeš skúmať aj ty.

O archeológii

Čo skúma archeológia

Spoznávať minulosť je celá veda. Nemyslím tým, že je to zložitá záležitosť, ale že je to naozajstná veda. Archeológia patrí do skupiny vied, ktoré voláme humanitné. Predmetom ich výskumu sú ľudia a všetko, čo vytvorili nielen v minulosti, ale aj v súčasnosti. Čím sa však archeológia odlišuje od ostatných vied a najmä od histórie?

História skúma dejiny zaznamenané v starých písomnostiach (rôzne listiny, texty, kroniky). Z týchto starých textov, ktoré odborne voláme *písomné pramene*, získava dôležité údaje o našej minulosti. Napriek tomu, že ľudstvo existuje milióny rokov, písomné záznamy evidujeme len niekoľko tisíc rokov. Vznikli až vtedy, keď si ľudia vytvorili písmo. Ba dokonca ani v zachovaných písomných prameňoch nie je zaznamenané o minulosti všetko.

Ďalšie chýbajúce poznatky však môžu doplniť práve archeológovia. Archeológia je totiž veda, ktorá v prvom rade hľadá objekty pochádzajúce z minulosti, potom ich skúma a následne vysvetľuje ich význam. Na hľadanie archeologických nálezov využíva

archeológia, ktorá je nesmierne rozmanitá a zaujímavá, obrovské množstvo spôsobov (metód). O niektorých z nich si môžeš prečítať v nasledujúcich kapitolách (rubrika *Metóda*).

Kde hľadať minulosť

Predmety z minulosti sa nachádzajú všade okolo nás. V archívoch a starých knižniciach, zabudnuté na povalách, v starých domoch alebo len tak pohodené v prírode. Mnohé si ľudia odovzdávajú z generácie na generáciu. Iné predmety z minulosti treba hľadať na oveľa komplikovanejších miestach – pod zemou, vo vode, v ľadovcoch či ukryté pod pieskom v púšťach. Dokonca môže ísť aj o stavby, respektíve o to, čo po nich ostalo – ruiny. Pozor, nie všetky predmety z minulosti však patria medzi archeologické nálezy! Archeológia je totiž humanitná („človekoidná“) veda, čiže sa týka ľudí a spoločnosti, a nájdené veci sú pre ňu zaujímavé, ak ich vytvoril človek. Archeologickými nálezmi nie sú, napríklad, ani kosti dinosaurov, o ktorých si to mnohí myslia. Dinosaurie kosti sú v skutočnosti oveľa, oveľa staršie než najstaršie ľudské kosti či predmety vyrobené ľuďmi, hovoríme im fosílie, a ich výskumom sa zaoberá paleontológia.

Artefakty

Predmet, čo človek kedysi dávno s nejakým zámerom vyrobil, voláme odborne *artefakt*. Pre archeológov a archeologičky je to ten najhlavnejší a najcennejší zdroj informácií. Archeológ pracuje ako detektív – detailne skúma stopy na artefaktoch a okolo nich, čiže *kontext*, v akom boli nájdené.

K najčastejším nálezom patria veci z každodenného života, nástroje, zbrane, ale aj neobyčajné šperky či drahocennosti.

Môžu to byť maličkosti, ktoré v minulosti niekto stratil. Môže to byť celý poklad, čo si niekto ukryl pred nebezpečenstvom a už sa poň nevrátil. Ale aj rôzne stavby, cesty, celé osady či mestá, v ktorých sa dá objaviť obrovské množstvo ďalších nálezov. Archeologickým nálezom môže byť tiež mŕtvy človek – jeho hrob, vyrobený inými ľuďmi, už predstavuje artefakt.

Z jedného nálezu dokáže špecialista vyčítať množstvo užitočných informácií. Materiál archeológom napovie, z čoho predmet vyrobili a odkiaľ pochádza. Štýl prezradí, do akej kultúry predmet patrí. Z celkového tvaru predmetu sa zase dozvieme, na čo bol určený.

Keď chce archeológ získať z predmetu viac informácií, môže z neho odobrať malé kúsky. Voláme ich *vzorky* a v špeciálnych laboratóriách odborníci o nich zistia oveľa viac. Napríklad, aký starý je daný predmet alebo čo obsahuje a z čoho sa skladá. Na takéto analýzy potrebujú archeológovia spolupracovať s inými vedcami a táto kniha ti priblíži, ako taká spolupráca vyzerá (rubrika *Kto pomáha archeológom*).

Ako vzniklo nálezisko

Miesta, kde sa nájdu artefakty, voláme *archeologické náleziská*. Prácou archeológa je ich hľadať a skúmať, býva to však náročné. Nálezy väčšinou ležia v zemi a často ich niekto nájde náhodne alebo po rokoch spoznávania a skúmania okolitej krajiny.

Vieš, ako také nálezisko vzniklo? Predstav si to takto: Keď kedysi človek opustil svoj dom, málokedy si so sebou zobral úplne všetko. Občas po sebe zanechal iba drobnosti. Keď však musel utiecť pred nepriateľom alebo prírodnou pohromou, často opustil takmer všetko, čo mal. Inokedy ľudia zámerne ukrývali cenné veci, prípadne ich darovali bohom či dali mŕtvym na poslednú cestu. Aj preto sú niektoré miesta na nálezy bohaté a iné pomenej. Po stáročia artefakty ostávajú v zemi, tak ako ich tam človek kedysi nechal, až kým ich archeológovia nevykopú a neposkladajú z nich príbeh.

Prečo sú artefakty v zemi

Možno si kladieš otázku, ako sa artefakty dostali do zeme, ba dokonca, ako sa do zeme dostali celé mestá. Na to existuje jednoduché vysvetlenie. Keď človek opustil miesto, kde žil, alebo ho prestal využívať, postupne začalo chátrať. Stavba zostarla a premenila sa na rozpadnutú ruinu. Ako sa objekty rozpadali, vznikal okolo nich neporiadok. Kamene a staré tehly zvetrali, drevo spráchnivelo, popol zo zhorených budov rozmetal vietor. Na tento neporiadok, ktorý často nemal kto okrem divých zvierat navštíviť, sa postupne ukladali ďalšie vrstvy zeminy. Naša planéta Zem totiž funguje tak, že je večne v pohybe a tvorí sa na nej stále nová pôda. A príroda pomaly (alebo, naopak, veľmi rýchlo) zasypala aj miesto, ktoré sa neskôr stalo archeologickou lokalitou.

V archeológii platí pravidlo, že to, čo je v zemi najhlbšie, je zvyčajne najstaršie. Iba zriedka veľmi staré archeologické nálezy ležia na zemskom povrchu. V minulosti sa stávalo, že ľudia

prázdne miesta osídľovali znova a znova, pričom vôbec netušili, že tam niekto žil dávno pred nimi. Takéto opakované osídlenia na jednom mieste voláme *archeologické vrstvy*. Môže to byť jedna vrstva s nálezmi, ale môže ich byť aj viac. Ležia na sebe ako plnky v gigantickej doboške. Vrstvy, čo sú hore, vznikli nedávno. Naopak, spodný plát takejto dobošky pravdepodobne vznikol ako prvý. Pre archeológov je to čosi ako kalendár udalostí, z ktorého sa dozvedia, že úplne navrchu bola v stredoveku pec (teda pre archeológov „iba nedávno"), pod ňou sa kedysi nachádzalo sídlisko z bronzovej doby a hlboko pod ním dávno v minulosti paleolitické táborisko lovcov. Tento kalendár pomáha určiť poradie vrstiev aj ich vek. Práve vek vrstiev je pre archeológov nesmierne dôležitý. Vďaka nemu vedia, ku ktorému archeologickému obdobiu vrstvy patria a aké staré sú nálezy, čo sa v nich nachádzajú.

Archeologické obdobia

Každý archeológ potrebuje vedieť, aké staré sú nálezy vo vrstvách a ako ich zoradiť od najstarších po najmladšie. V 19. storočí si dánsky vedec Christian Jürgensen Thomsen všimol, že archeologické nálezy v múzeu v Kodani sa podľa veku dajú rozdeliť na tri skupiny. Medzi najstaršími nálezmi výrazne prevažovali kamenné nástroje, preto toto obdobie nazval kamennou dobou. Medzi mladšími nálezmi sa nachádzalo obrovské množstvo bronzových a neskôr železných predmetov. Preto obdobia po kamennej dobe dostali názov bronzová doba a železná doba. Thomsen tak vytvoril *periodizáciu*, ktorá sa používa v archeológii dodnes. Neskôr ju iba spresnili pridaním medenej doby a pribudli ďalšie obdobia. Každá takáto „veľká doba" sa delí na menšie a menšie obdobia, až po najmenšie kultúry a skupiny. Vďaka nim dokáže archeológ ľahko podľa časovej postupnosti usporiadať archeologické nálezy a vrstvy, patriace k rôznym kultúram.

Archeologická kultúra

Dejiny ľudstva sú veľmi dlhé, majú až 3 milióny rokov. Za tú dobu sa na Zemi vystriedalo obrovské množstvo rôznych spoločenstiev a národov. Čím hlbšie ideme do minulosti, tým menej informácií o nich máme a väčšinou nevieme, ako títo ľudia samých seba nazývali. Preto si archeológovia a archeologičky pomáhajú slovíčkom *kultúra*. Kultúra je spoločenstvo ľudí, ktorých spája niečo spoločné. Niekedy je

to miesto, rovnaká keramika, podobná výzdoba alebo dokonca spôsob, akým pochovávali svojich mŕtvych. Poznáme napríklad mohylové kultúry (ľudia týchto kultúr boli známi stavbami mohýl, teda nad pochovanými navŕšili násyp), kultúru s lineárnou keramikou (vytvárali keramiku s rytou lineárnou výzdobou) či púchovskú kultúru (jej príslušníci dostali názov podľa nálezov z Púchova-Skalky). Názov kultúry vymýšľajú archeológovia a iba výnimočne sa nám podarí dozvedieť, ako sa dávnovekí ľudia volali naozaj.

Fosílie a archeológia

Veľmi staré zvieracie kosti nazývame *fosílie* a ich výskumom sa zaoberajú *prírodné vedy* (napríklad biológia) alebo *vedy o Zemi* (napríklad geológia). Veľmi výnimočne môžu nastať situácie, keď archeológa zaujmú aj fosílie. Spravidla sú to také fosílie, ktoré už kedysi dávno našiel nejaký náš predok a vyrobil si z nich, napríklad, prívesok. Veď ľudia boli zvedaví aj v minulosti a naši predkovia často hľadali pekné a nezvyčajné veci! Takáto fosília, už používaná človekom, sa stáva archeologickým nálezom. Čo sa týka fosílií vo všeobecnosti, zopakujme si ešte raz: archeológovia nekopú ani neskúmajú pozostatky dinosaurov ani iné fosílie. Tomu sa venuje paleontológia.

Pseudoarcheológia

Ako každá veda aj archeológia čelí vymysleným historkám a údajom. Ľudia, ktorí často ani nie sú vedcami či nerozumejú odborným textom, si svojvoľne vykladajú fakty a vymýšľajú vlastné teórie o artefaktoch. Väčšinou je to preto, že sa snažia prispôsobiť realitu svojmu videniu sveta a získať popularitu či manipulovať inými ľuďmi. Alebo veciam vôbec nerozumejú, ale aj tak ich komentujú, prípadne vysvetľujú (napríklad teóriou o zásahu mimozemšťanov).

Ako rozoznať falošné údaje? Zvyčajne nie sú podložené žiadnymi vedeckými zdrojmi (napríklad odkazmi na vedecké články či presnými údajmi o mieste nálezu), sú pozmenené oproti pôvodným údajom alebo sú povyberané len časti a „napasované" na jediný názor.

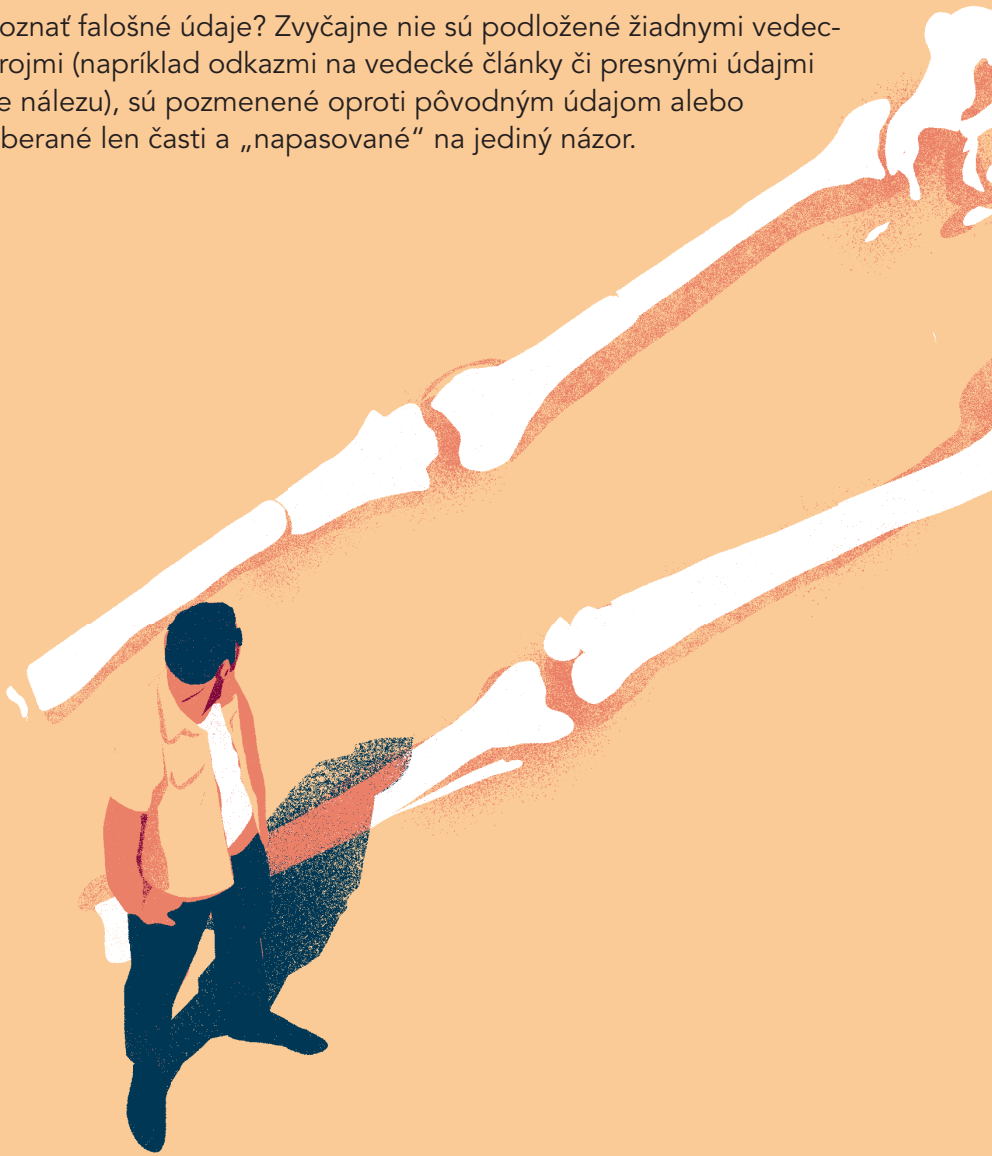

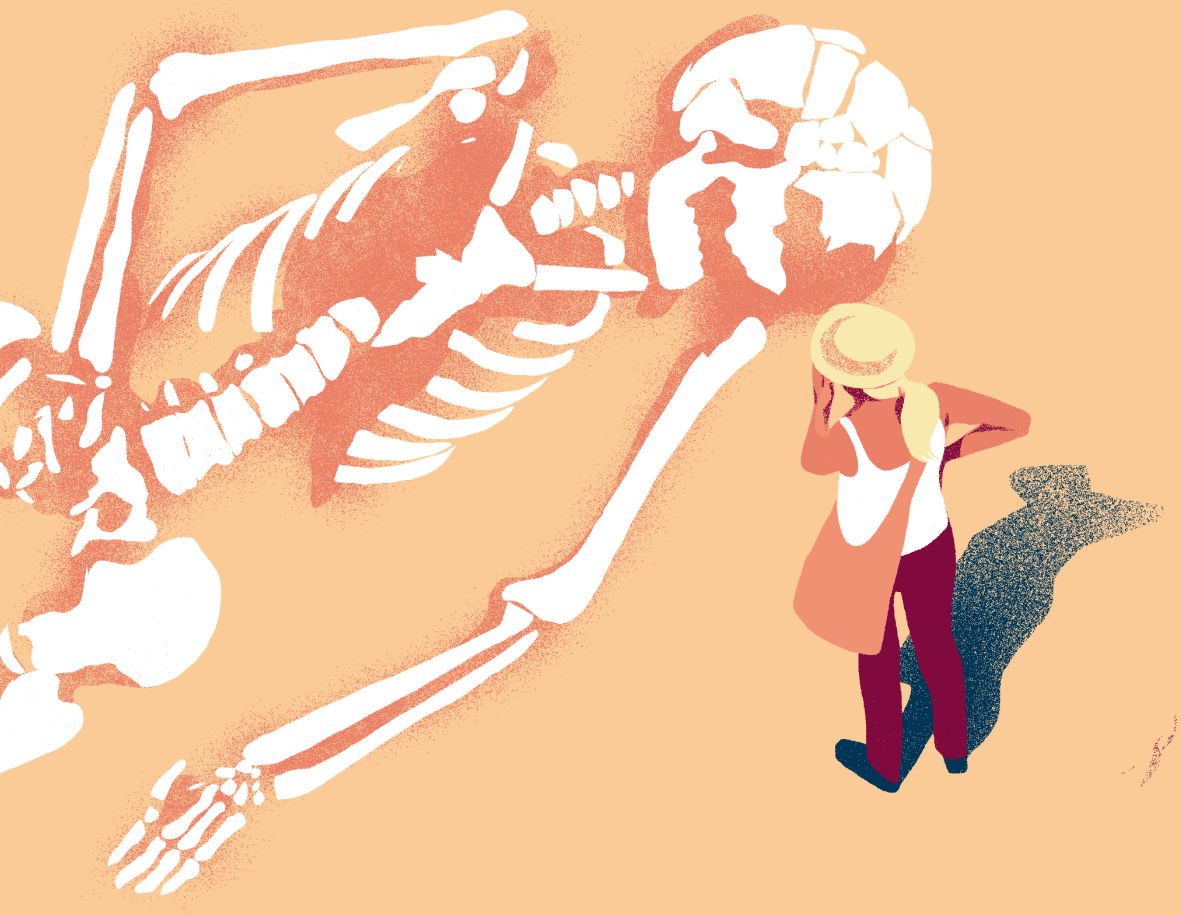

Odpovede pseudoarcheológov sú príliš jednoduché. Archeologický výskum je, naopak, veľmi zložitý. Zákonite počas neho vzniká veľa otázok a zostáva mnoho nepreskúmaných artefaktov. Aj v našej knihe v časti *Archeologické záhady* si ukážeme, že na mnohé veci existuje viac názorov i odpovedí. Je to normálne, lebo vďaka novým otázkam sa archeológia ako veda ďalej vyvíja. Pseudoarcheológia však nepripúšťa viac odpovedí, lebo sa ľudí snaží zmanipulovať iba na jeden názor. Neznalosť zakrýva tvrdeniami, že archeológovia a archeologičky svoje údaje zatajujú. To však nie je pravda, naopak, archeológovia všetky informácie radi zverejňujú a šíria, lebo im to pomáha budovať pracovné tímy, vzťahy aj zlepšovať svoj výskum.

Ako pracujú archeológovia

Ako hľadajú poklady

Existuje predstava, že archeológ je dobrodruh, čo hľadá poklady a vzácnosti. Archeológovia hľadajú poklady, avšak ani zďaleka to nie sú iba drahocenné prastaré predmety. V skutočnosti je to často neporiadok ako odpadky a ruiny, alebo ide o úplne bežné predmety z každodenného života, ktoré po sebe zanechali naši predkovia. Svedčia o živote ľudí, ich starostiach, zručnostiach a vkuse. Nálezy netreba podceňovať len preto, lebo vyzerajú jednoducho či nezaujímavo. Práve tie najjednoduchšie predmety môžu byť tým naozajstným pokladom.

Archeologický výskum nemôže archeológ začať len tak. Musí mať na to špeciálne povolenie od Pamiatkového úradu SR. K svojej žiadosti musí priložiť veľa dokumentov, ktoré vysvetlia, aký prínos bude mať jeho práca. Krajské pamiatkové úrady sú dôležité organizácie, ktoré dohliadajú na ochranu pamiatok a dodržanie všetkých zákonov a pravidiel (preto aj práve pamiatkar napísal doslov tejto knihy).

Prieskum

Ak archeologický nález niekto neobjavil náhodne, prácou archeológa či archeologičky je nálezisko prácne nájsť. Hľadanie nálezov a vhodného miesta na vykopávky sa nazýva *prieskum*. Archeológ počas prieskumu trávi dlhé hodiny v teréne, spoznáva krajinu a rôzne neobvyklé veci: nerovnosti, jamy či zvyšky po ruinách (napríklad staré murivo a tehly). Každý neobvyklý objekt môže mať zaujímavé vysvetlenie a treba ho preskúmať.

Ak sa človek dostatočne dlho venuje archeológii, začne si rýchlo všímať, že aj to najobyčajnejšie miesto môže skrývať historické poklady. V prírode možno vidieť napríklad prastaré valy – násypy, ktoré opevňovali hradiská. Násypy a vyvýšeniny môžu byť aj nad pravekými hrobmi – mohylami –, prípadne môžu ukrývať staré múry. Archeológ ich vie rozoznať podľa tvaru. Každá prechádzka v prírode sa s archeológom stáva zaujímavejšou, lebo umožňuje spoznávanie pradávnej histórie krajiny.

Pri prieskume si archeológ pomáha mnohými modernými metódami. Podozrivý terén sa dá skúmať z lietadla či pomocou dronov. Dá sa dokonca pracovať aj s *metódami diaľkového prieskumu Zeme* a na skenovanie zemského povrchu využívať satelity okolo našej planéty. Zaujímavosťou je, že hoci starú stavbu voľným okom často nezbadáš, môže byť viditeľná z lietadla. Na niektorých miestach aj po stáročiach inak rastie tráva alebo je inak zafarbená zem, takže obrysy starých objektov z výšky dobre vidno. Podobným spôsobom sa dajú nájsť staré cesty alebo vojenské opevnenia; takto napríklad archeológovia objavili tábor rímskych légií pri Iži na južnom Slovensku.

Počas prieskumu archeológ robí aj *zber*, čo znamená, že zbiera všetky staré veci, ktoré nájde. Miesta nálezov si dôsledne zapisuje a ukladá v počítači alebo v GNSS prístroji (*globálny navigačný satelitný systém*), aby si nálezisko dobre zapamätal.

Vykopávky

Prieskum a zber pomôžu archeológovi určiť, kde by mohlo byť zaujímavé miesto na ďalšiu prácu. Keď už archeológ vyberie vhodné miesto, začne sa pripravovať na vykopávky.

V prvom rade si preverí lokalitu, kde by chcel kopať, aby si bol istý, že pod zemou nájde nálezy. Najprv archeológ na niekoľkých „podozrivých" miestach vykope malé hlboké jamy, ktoré sa volajú *sondy*. Ak objaví v sonde nejaké nálezy, je na správnom mieste! Sondu, v ktorej nájde najzaujímavejšie nálezy, začne postupne zväčšovať až na veľkú jamu.

Naopak, ak začne ako prvé skúmať násyp alebo niečo, čo trčí zo zeme, jednoducho to začne očisťovať od zeminy. Archeológ kope nálezisko dovtedy, kým uzná za vhodné. Niekedy mu na analýzy stačí vykopať malú časť archeologickej lokality. Inokedy sa na jednej lokalite kope mnohé roky. Každú výskumnú sezónu archeológovia pripoja k starým výkopom nové a nové, a tak postupne preskúmajú obrovskú plochu.

Kým však archeológ či archeologička začne svoj vlastný výskum, zvyčajne si trénuje zručnosť a učí sa na iných výskumoch. Vlastnými rukami pritom vykope celé vedrá zeme. Nuž, je to namáhavá a zdĺhavá práca, ktorá má prísne pravidlá. Všetci

musia dodržiavať veľa bezpečnostných opatrení, aby pri práci neprišlo ku žiadnym zraneniam.

Nálezy

Počas výskumu archeológ či archeologička zbierajú doslova všetko. Z nájdených vecí čítajú najrôznejšie informácie ako z knihy. Ak si predstavíš, že archeológ je detektív, tak každá skúmaná lokalita sa stáva starodávnym miestom činu, kde treba zanalyzovať všetky stopy po ľudskej činnosti.

Aké stopy to môžu byť? Opracované kamene, kov, kosti či drevo, zvyšky využívaných zvierat a rastlín, keramika, tkaniny, ruiny. Toto všetko sú hmatateľné výtvory človeka, teda také, ktoré možno chytiť (ohmatať), a preto ich voláme *hmotná kultúra*.

Mnohých ľudí zaujíma, čo robia archeológovia na výskume s vykopanou zeminou. V pôde, v ktorej ležia artefakty, sa nachádzajú aj čiastočky voľným okom neviditeľné – napríklad semienka či peľ. Predstav si, že táto zemina je plná rôznych zaujímavých prísad a drobností, o ktoré nemožno prísť. Zemina sa preto preosieva sitkami alebo premýva vodou, aby sa z nej získali aj tie najdrobnejšie čiastočky. Zvyšnou zeminou sa jama na konci výskumu zakope (vraj na takom zasypanom mieste potom rastie najlepšia pšenica v okolí). Preosiate čiastočky sa zoberú, roztriedia a pod mikroskopmi analyzujú. Môže v nich byť starobylý peľ, ktorý nám prezradí, ako krajina vyzerala v minulosti. Alebo aj miniatúrne artefakty, koráliky či rôzne zrnká. Preto je pre archeológa vzácna všetka zemina z výskumu.

Nástroje na kopanie

Kým sa archeológ dostane priamo k nálezom, treba všetky okolité objekty vyčistiť od hliny a zeme. Niekedy pomocou bagra, inokedy ručne rýľmi a lopatami. Samotné nálezy sa vykopávajú tými najjemnejšími nástrojmi a náradím od výmyslu sveta – môžu to byť špachtle, motyky, lyžice, lopatky či nožíky. Predmety sa od hliny očisťujú štetcami, a keď je na kopanie príliš teplo a príliš sucho, zem sa zvlhčuje vodou. Na výskume to často vyzerá ako na veľmi zvláštnom a rušnom detskom pieskovisku. Práca na archeologickom výskume často závisí od počasia. Archeológovia a archeologičky neraz bojujú s dažďom, mrazom či horúčavami, odčerpávajú vodu zo zatopených jám, prípadne kydajú blato.

Archeologických nálezísk je veľmi veľa druhov, ale čítaj ďalej a v nasledujúcich kapitolách sa o nich dozvieš viac. Poznáme napríklad archeológiu jaskynnú, leteckú, mestskú či archeológiu pod vodou. Každý výskum prebieha inak a v inom prostredí, používa iné metódy aj náradie, a preto sa práca archeológa špecialistu môže veľmi líšiť.

Postup pri výskume

Pri každom jednom predmete sa detailne meria, kde presne leží a v akej hĺbke. Používajú sa na to rôzne prístroje a metódy, ako GNSS prijímač (prístroj na meranie presnej polohy) alebo teodolit (prístroj na meranie uhlov). Neskôr v kancelárii za počítačom archeológovia vytvoria virtuálny plán takýchto nálezov. Každý predmet dostane presné súradnice a číselné označenie, aby archeológovia presne vedeli, odkiaľ pochádza.

Vďaka virtuálnemu plánu sa k nálezisku môžu archeológovia vracať znovu a znovu.

Archeológov a archeologičky veľmi zaujíma miesto nálezu. Presná poloha predmetu veľa napovie, ako sa tam dostal alebo na čo sa používal. V okolí predmetu si treba dobre všímať ďalšie dôležité stopy a súvislosti. Celý výskum – tvar lokality, drobné nálezy, zvyšky stavieb a iné detaily – sa nakreslí do plánu. Dôležitý je každý detail, a preto archeológovia kreslia často a veľa (na konci knihy sa k tejto téme vrátime). Po výskume nakreslia aj vykopané nálezy. Okrem kreslenia sa počas výskumu všetko fotografuje (aj k tomu sa na záver vrátime), aby sa zachovalo čo najviac podrobností. Vďaka všetkým zozbieraným údajom sa nálezisko dá rekonštruovať v počítači. Krásne digitálne rekonštrukcie vidíme v knihách aj v múzeách a vďaka nim si dokážeme lepšie predstaviť, ako nálezisko pôvodne vyzeralo.

Čo sa deje s nálezmi po výskume

Po archeologickom výskume nastupuje dlhé obdobie, keď archeológovia pracujú priamo s nálezmi. Treba ich triediť, prípadne ich posunúť konzervátorom a reštaurátorom, aby ich vyčistili a zreštaurovali. *Reštaurovanie* je spôsob, ako špecialisti dokážu prinavrátiť nálezu pôvodnú krásu či farbu, zbaviť ho hrdze aj špiny a zabrániť jeho ďalšiemu rozpadu. Zreštaurované nálezy vydržia uskladnené vo fondoch aj pre ďalšie generácie. Z kúskov keramiky sa zase skladajú nádoby. Mnohé archeologické nálezy totiž nachádzame polámané alebo rozbité. Nie vždy veci v minulosti poškodili ľudia, občas za to môže plynutie času alebo zlé počasie. Archeológovia sa snažia takéto poškodené veci

poskladať ako veľké puzzle: postupne hľadajú ku každému kúsku ďalšiu vhodnú časť, až kým takto neposkladajú celý predmet. Niektoré najkrajšie nálezy sa časom dostanú do múzeí a archeológovia o nich veľa píšu či prednášajú. Iné putujú do špeciálnych skladov (voláme ich depozitáre), kam ich odborníci a odborníčky chodia opätovne študovať.

Výskumný tím

Dôležité je dodať, že archeológ pri svojej práci ani zďaleka nie je sám. Na takúto prácu je potrebný celý tím ľudí. Archeológom pomáhajú pri práci okrem kolegov archeológov napríklad aj technici, študenti archeológie, reštaurátori, ale i vedci z iných vedných disciplín. Na výskumy chodí tiež veľa nadšencov, ktorí majú radi archeológiu a veľmi ich baví, ale nikdy nemali čas či možnosť ju študovať. Pod vedením skúsených archeológov sú takíto neodborníci veľmi užitoční členovia tímu. Ak chceš, aj ty si to takto môžeš niekde vyskúšať.